

Suomen residenssien tapaaminen 2007 - kokousmuistio

PAIKKA Harakan saari, Helsinki

AIKA 24.5.2007 klo 12-17

OHJELMA

Lounas

Harakan saari taiteilijoiden tukikohtana

Osastopäällikkö Marianna Kajantie, Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskus

Taiteen keskustoimikunnan residenssijaoston terveiset

Residenssijaoston puheenjohtaja Hannu Castrén

Residenssien tilannekatsaus

Kaikki osanottajat

Kahvi

EU:n rakennerahastot ja kulttuurin tukeminen

Ylitarkastaja Pirkko-Liisi Kuhmonen, opetusministeriö

Residenssien rahoitusmahdollisuudet Suomessa – residenssitoimijan näkökulma

Projektipäällikkö Upi Kärri, Kemijärven residenssi

OSALLISTUJAT

Etelä-Savon taidetoimikunta Riitta Moisander | **Etelä-Savon taiteilijaresidenssihanke** Sirpa Tarvonen, Maija Ryökäs, Auli Jämsänen (MAMK) | **Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskus** Marianna Kajantie | **HIAP** Jaakko Rustanius | **HoviArt, Anttolanhovi** Marja-Liisa Laitinen | **Kemijärven residenssi** Upi Kärri, Leena Mursu | **Koneen Säätio** Hanna Nurminen | **KulttuuriKauppila** Leena Vuotovesi | **Lapin taidetoimikunta** Anu Riestola | **Loviisan residenssi** Jouni Jäppinen | **Nelimarkka-museo** Maria Lampinen | **Opetusministeriö** Pirkko-Liisi Kuhmonen | **Oriveden opisto** Arja Jämsä | **Pori A-i-R** Max Ryyänen | **Porvoo A-i-R** Anne Räisänen | **Raumars** Hannele Kolsio, Paula Pullinen | **Salon taidemuseo** Laura Luostarinen | **Sumu-residenssi** Jukka Hautamäki, Paula Väinämö | **Suomen Taiteilijaseuran ateljeesäätio** Riikka Leskinen, Esko Vesikansa | **Tampereen toriateljee** Elise Pedersen | **Taiteen keskustoimikunnan residenssijaosto** Hannu Castrén

Ateljeesäätiön ja Taiteen keskustoimikunnan vuotuinen residenssitapaaminen kokosi Harakan saaren taiteilijatalon auditorioon yhteensä 26 residenssiorganisaation ja Taiteen keskustoimikunnan residenssijaoston edustajaa. Lisäksi paikalla oli vierailevana puhujana ylitarkastaja Pirkko-Liisi Kuhmonen opetusministeriöstä.

Tilaisuuden aluksi osallistujat toivotti tervetulleeksi Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen osastopäällikkö **Marianna Kajantie**, joka kertoi saaren historiasta sen siirtymisestä taiteilijakäyttöön.

Residenssijaoston uusi puheenjohtaja **Hannu Castrén** välitti osallistujille residenssijaoston terveiset. Puheenvuorossaan hän käytti esimerkkinä residenssitoiminnan kehityksestä Suomessa Jyväskylän grafiikkakeskusta, jossa grafiikan pajan yhteydessä ollut ylimääräinen vierashuone on johtanut vakiintuneeseen residenssi- ja vierasateljeetoimintaan. Residenssitoiminnan kasvu on heijaste globaalista ajasta. Castrén kävi läpi taiteen keskustoimikunnan residenssitoimintaa koskevat suositukset todeten samalla, että yhteisöllisyyttä ja projektien toteuttamista korostava lähestymistapa voi jättää osan taiteilijoista toiminnan ulkopuolelle. Kaikkien ei tarvitsekaan olla tässä mukana, vaan tilaa tulee jättää myös itsenäisesti työskentelevälle taiteilijalle ja muunkin tyyppisille tuloksille. Residenssihakemuksissa on Castrénin mukaan olennaista perinpohjaisuus ja uskottavuus. Lisäksi tärkeää on pyrkiä seuraamaan residenssien toimintaa ja kehitystä myös käytännössä. Castrén mainitsi myös residenssitoiminnan yhteyden kulttuurivientihankkeeseen. Olennaista on muistaa, että vienti vaatii myös tuontia.

Residenssit raportoivat lyhyesti omat kuulumisensa. Uusia residenssihankkeita on käynnistynyt mm. Etelä-Savossa ja Varsinais-Suomessa. Lisäksi residenssien alueellista yhteistyötä on ryhdytty edistämään Barentsin alueella.

- Salon taidemuseon **Majalan residenssissä** henkilökuntaresurssit ovat residenssin hoidon suhteen rajalliset.
- Anu Riestola **Lapin taidetoimikunnasta** kertoi Barentsin alueen residenssiyhteistyön käynnistämisestä. Kulttuurihallinto on mukana kehitystyössä. Hankkeen 1. kokous oli helmikuussa ja työ jatkuu projektin ydinryhmän kesken. Kansainvälisyys ja horisontaalisen tason yhteistyö on Barentsin alueella eilinehto. Lapin taidetoimikunnan alueella toimivia residenssejä ovat Viippolan residenssi, Kemijärven residenssi, toimintansa toistaiseksi lopettanut Inarin Koppelo, Ranuan Japani-talo sekä mahdolliset uudet hankkeet Utsjoella sekä Torniossa.
- **Raumars** juhlii 10-vuotista toimintaansa syksyllä, mm. taidenäyttelyn ja minifestivaalin muodossa. Uusiin tiloihin siirtyneen residenssin osa-aikaisena tuottajana toimii Hannele Kolsio. Vasta-avatus Raumars-ringin tarkoituksena on koota rekisteri Raumarsin toiminnasta kiinnostuneista.
- **Etelä-Savon residenssiverkostossa** on tällä hetkellä mukana 7 pilottia, hankkeelle on avattu uudet www-sivut. Uutena toimijana mukana on Ilola Savonlinnassa. Hankkeen rahoittajia ovat Euroopan sosiaalirahasto, Itä-Suomen lääninhallitus ja Mikkelin ammattikorkeakoulu. Hanke toimii myös yhteistyössä Etelä-Savon taidetoimikunnan kanssa.
- Residenssiverkostoon kuuluva Anttolanhovin **HoviArtin** teemana on hyvinvointitaide ja taiteen tekemisen kytkeminen kuntoutukseen. Residenssitoimintaa on aloitettu ns. koeresidenssinä, joka on pitänyt sisällään mm. taiteilijan kuntoutujille ja koululaisille pitämiä työpajoja.
- **Porin taideteollisen korkeakoulun residenssi, Pori A-i-R** on käynnistynyt vuonna 2006 yksityisen lahjoituksen voimin. Maisteriopetukseen osallistuva taiteilija on

residenssissä 6 kk kerrallaan. Opetustyö vaatii valittavalta taiteilijalta hyviä sosiaalisia valmiuksia.

- **HIAPissa** on taiteilijoita 2-3 kk jaksoissa uusissa tiloissa Kaapelitehtaalla, vajaa puolet vaihto-ohjelmien kautta. Osa vaihdoista toteutetaan yhteistyössä FRAMEn kanssa, yhtenä esimerkkinä kuraattoriresidenssit.
- **Tampereen toriateljee** toimii pääasiassa kahdenkeskisten sopimusten kautta, vaihtokumppaneita on Düsseldorfissa, Meksikossa ja Tartossa, yhteistyöstä neuvotellaan myös Pekingin kanssa. Tampereen kaupunki saattaa olla myymässä tiloja lähitulevaisuudessa.
- **Nelimarkka-museon residenssi** on ollut toiminnassa 1980-luvun puolivälistä saakka. Residenssitaiteilijoiden töiden kokoelmaan on kertynyt yli 100 teosta, viime vuonna järjestettiin 1. näyttely. Uutta on myös alueellinen yhteistyö lähikuntien uusien residenssihankkeiden kanssa.
- **Kemijärven residenssissä** on riittänyt hakijoita mm. Res Artis -sivuston kautta ja residenssi on toiminut hyvin yhteisötaiteen näkökulmasta. Tulossa ovat Kemijärven 16. kansainväliset kuvanveistoviikot.
- **Koneen Säätio** on laajentamassa toimintaansa tieteen tukemisesta myös taiteen tukemiseen. Yhtensä muotona on niin taiteilijoille kuin tutkijoille suunnattu residenssitoiminta. Säätio on ostanut Mietoisista Saaren kartanon, joka kunnostetaan residenssikäyttöön. Residenssin profiili on vielä auki, tärkeää tulee olemaan alueellinen ja paikallinen vuorovaikutus. Toiminta pyritään käynnistämään vuoden 2008 aikana.
- Uusmediataiteilijoille suunnatun **Sumu-residenssin** toiminta on käynnistynyt 2006. Toiminta on taiteilijalähtöistä, joten vierailevilla taiteilijoille on paljon yhteistyötä Artery:n taiteilijoiden kanssa.
- **KulttuuriKauppilan** hakijamäärät ovat kasvaneet ja toiminnalle on luotu laajaa yhteistyöverkosta. Toiminta pyritään räätälöimään taiteilijan mukaan, myös taiteilijavalinta tehdään osittain sen mukaan mille alueella on kysyntää.
- **Oriveden opiston** toiminta jatkuu.
- **Loviisan vierasateljee** on toiminut jo yli 10 vuotta, ateljeessa on vierailut yhteensä 67 taiteilijaa. Hallinnollisesti vierasateljee kuuluu nykyään Loviisan kaupungin kulttuuritoimeen. Ongelmana on epävarmuus kiinteistön kohtalosta.
- **Porvoo A-i-R** toimii Porvoon taidetehtaalla. Toiminta on laajentunut paperi-/kuvataiteesta myös muille alueille. Olennaisena osana kansainvälistä toimintaa on Venäjä-yhteistyö.
- **Tapiolan vierasateljeen** vaihto-ohjelma viettää 10-vuotisjuhliiaan syksyllä. Ateljeessa on vierailut yhteensä 31 taiteilijaa, suomalaisia on ohjelman puitteissa työskennellyt ulkomailla 21. Säätio on uudistanut residenssejä koskevat www-sivunsa ja ollut mukana edistämässä uusia kansainvälisiä residenssihankkeita.

Keskustelussa ehdotettiin vastaanotettujen taiteilijoiden määrän vuosittaista tilastointia. Lisäksi nousi esiin sähköpostilistan perustaminen residenssien keskinäistä tiedotusta varten. Sähköpostilistan avulla haluttiin edistää mm. taiteilijoiden mahdollisuutta vierailta lyhytaikaisesti muissa residensseissä ympäri Suomea sekä välittää tietoa omasta toiminnasta muille organisaatioille. Ateljeesäätiö lupautui hoitamaan asiat jatkossa. Lisäksi keskusteltiin lyhyesti siitä, miten ulkomaisia taiteilijoita on residenssiin mahdollista saada,

hakijamäärissä oli residenssien kohdalla suuriakin eroja. Tärkeimmiksi väyliksi mainittiin kansainväliset residenssiaiheiset sivustot, omat kontaktiverkostot ja vaihto-ohjelmat. Lisäksi todettiin, että ylimääräisiä hakijoita voi ohjata suoraan muihin residensseihin. Englanninkielinen lista suomalaisista residensseistä löytyy mm. ateljeesäätiön www-sivuilta.

Kahvin jälkeen ylitarkastaja **Pirkko-Liisi Kuhmonen** opetusministeriöstä teki katsauksen kulttuurin rahoitusmahdollisuuksiin EU:n rakennerahastojen kautta rahastokaudella 2007-2013. Rahastokauden linjauksien pohjana on strateginen toimintamalli, kansallinen rakennerahastostrategia. Residenssitoimintaan ehkä luontevimmin soveltuva on luovien alojen yritystoiminnan kehittämisohjelma, jonka kautta on tarkoitus panostaa yrityspotentiaalia omaaviin hankkeisiin. Residenssitoiminta voidaan liittää rakennerahasto-ohjelmiin myös sosiaalisen pääoman (esim. yhteisötoiminta, yhteisötaide, kansalaisosallistuminen) sekä lähiökehitysohjelman kautta. Rakennerahastotietopaketin ohella kuultiin myös tuoreimmat kuulumiset uudesta hallituskehuksesta.

Kokouksen lopuksi **Upi Kärrri** Kemijärven residenssistä esitteli rahoitusmalleja residenssitoimijan näkökulmasta. Residenssien taloustilanne on yleisesti heikko ja omistuspohja kirjava. Kemijärven residenssi toimii itse säätiöpohjaisena. Yhtenä mallina ongelman ratkaisuun Kärrri esitti ns. musiikkiopisto-mallia, jossa toimijat saisivat lakisääteisen esim. käyttöasteeseen, neliökustannuksiin tai henkilöstö- ja materiaalikuluihin perustuvan avustuksen. Myös residenssitoiminnan siirtyminen joidenkin toimijoiden kohdalla entistä enemmän kohti yritystoimintaa vaatii uutta näkökulmaa. Yhtenä vaihtoehtona on myös yhteistyön kehittäminen alueellisten taidetoimikuntien kanssa. Toimikunnat voisivat esim. suoraan vuokrata residenssitoimijoiden tiloja omaan käyttöönsä.

Keskustelua jatkettiin vapaammassa muodossa matkalla mantereelle. Lauttamatkan jälkeen osa osallistujista siirtyi jatkamaan iltaa HIAP:in Open Studios tilaisuuteen Kaapelitehtaalle.